

A. K. U. S. : N

VIRUMAA RAHVAÜLIKOO

VIRUMAA RAHVAÜLIKOO LI SELTSI VÄLJAANNE 2

1928

374.7(40)

203

VIRUMAA RAHVAÜLIKOOI

Sf. 13515

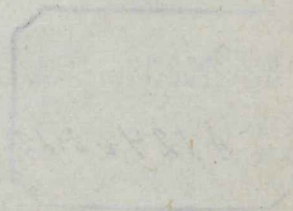

Riigiraamatuos. No. A.12462:12

Kat. os.
17. IX 57

VIRUMAA
RAHVAVÄLJKOOL

U.-ü. „Ühistrükikoda Rakveres“

VIRUMAA RAHVAVÄLJKOOL SELTSI VÄLJANNES

1957

Virumaa Rahvaülikooli Seltsi I väljaanne „Rahvaülikool maal“ ilmus 1924 a. Selle ülesanne oli rahvaülikooli mõistet ja vajadust selgitada ja rahvaülikoolile sõpru koguda. Rahvaülikool oli siis loomiseajajärgus. Oli hiljuti asutatud Virumaa Rahvaülikool Selts, kelle eesmärgiks põhikirja järele on rahvaülikooli asutamine ja ülevalpidamine. Kuigi seltsil eesmärgi teostamiseks mingisugust ainelist vara ega raha ei olnud, otsustati siiski viibimata kooli avamisele asuda, uskudes, et seltskond ja valitsuslised asutused seltsile appi tulevad, mis ka teostus.

Kooli avamise päevaks 1925 a. sügisel oli Põllutööministeeriumilt rendile saadud Kunda mõisa härrastemaja korralikult remonteeritud, elektri valgustus sisseseatud ning tarviline inventar 60 õpilase jaoks muretsetud. Kooli oli tulnud õpilasi kõikidest maakondadest. Avamise päevale oli riigivanem saatnud oma esitaja, oli isiklikult kohale sõitnud haridusminister, olid esitatud omavalitsused ja teised asutused. Tervitusi saadi Taanist, Rootsist ja Norrast; Soome oli saatnud Eesti esimesele rahvaülikoolile isiklikult õnne soovima kauaaegse rahvaülikooli juhataja Hj. Mikanderi.

Algus oli lootuslik ja kordaminek on olnud küllalt rahuldav. On olnud ainelisi kitsikusi, kuid seltsil ei ole enam võlgasid ja väljaminekud on nüüd vähemad, sest vabariigi praeguse valitsuse otsuse alusel on kooli hooned ja maad tasuta kasutada. Haridusministeeriumi ja Viru Maavalitsuse eelarvetes on kooli toetamiseks ette nähtud kindlad summad. Õpilaste arv ei ole olnud võrdlemisi suur (kool mahutab 60 õpilast), aga esimestel aastatel ei võidudki suurt õpilaste arvu loota, — on ju rahvaülikooli tähtsus üldiselt veel tundmata.

Väikerahvaste saatus oleneb palju suuremal määral iga üksiku kodaniku kõlblisest ja vaimlisest tublidusest kui suurahval, sellepärast osutubki laialiste rahvakihtide põhjalik kasvatus ja haridus väikerahvale otse eluküsimuseks. Põhjamaa

väikerahvad (Taani, Rootsi, Norra, Soome) on selle küsimuse õnneliku lahenduse leidnud rahvaülikooli näol. Rahvaülikool on saanud neis mais üheks tähtsamaks rahvakultuuri teguriks. Viimasel ajal ei ole rahvaülikool püsima jäänud ainuüksi põhjamaile. See on sealt edasi tunginud lõunapoolle — Saksamaale, Schweitsi, ja ka väljapoole Euroopat — Põhja Ameerikasse.

Rahvaülikooli asutajad ja ülevalpidajad ütlevad seega sündamliku tänu kõigile, kes rahvaülikooli senini aineliselt või aate-liselt toetanud ja paluvad seda toetust edaspidiseks kõigilt.

Käesolev Rahvaülikooli Seltsi II väljaanne annab lühikese ülevaate rahvaülikooli möödunud tegevusest ning käsitab neid sihte ja eesmärke, mida püütakse tegevuse jätkamisel saavutada.

Kooli avamise päevaks 1925 a. sügisel oli Põllutöömehete Kooli avamine seotud rahvaülikooli asutamisega. Põllutöömehete Kooli asutamine on üks selle seltsi eesmärki. Seltsi ülesandeks on hoida ja arendada rahvaülikooli tegevust. Seltsi eesmärki on hoida ja arendada rahvaülikooli tegevust. Seltsi eesmärki on hoida ja arendada rahvaülikooli tegevust.

Rahvaülikooli asutamine on üks selle seltsi eesmärki. Seltsi ülesandeks on hoida ja arendada rahvaülikooli tegevust. Seltsi eesmärki on hoida ja arendada rahvaülikooli tegevust.

Väikerahvaste seas on endiselt paljud rahvaülikooli asutajad ja ülevalpidajad. Seltsi eesmärki on hoida ja arendada rahvaülikooli tegevust. Seltsi eesmärki on hoida ja arendada rahvaülikooli tegevust.

Milleks vajame rahvaülikooli?

Ajalugu näitab, et suurtel murrangu päivil, kus rahvaste elus niihästi majanduslikul kui ka vaimlisel alal kriisid ilmuvad, ikka parandust on otsitud põhjalikumast rahvakasvatusest.

Nii kerkisid üles 30. aastase sõja viletsustest Komeeniuse kaugeleulatavad kasvatuslikud ideed, Prantsuse revolutsiooni tormidest — Pestalozzi julged kavatsused kooliuuenduse alal ja Napoleoni sõdade tulest ning heitlustest Fichte vaimustavad „Kõned saksa rahvusele“. Ka rahvaülikooli mõtte sünnitaja on olnud rahva häda ning viletsus. See oli Taani rahva majanduslik kitsikus, vaimline tuimus, ükskõiksus, mis tulise isamaalase N. F. S. Grundvigi mõtlema pani, kuidas rahvast kuristiku äärelt tagasi inimlikule kõrgusele viia. Kasvatus, rahvuslik kasvatus, oli see nõiasõna, mis Grundvig leidis, — ja nii sai ta rahvaülikooli isaks.

Ka meie oleme äsja suure murrangu üle elanud. Ilmasõda ja vene revolutsioon tõi Eestile riikliku iseseisvuse, seega kõrgema anni, mida ajalugu üldse ühele rahvale võib anda, kuid iga sõja ning revolutsiooniga käivad paratamata kaasas äärmiselt mittesoovitavad nähtused, mis rahva kõlblisele elule väga hädaohtlikuks võivad saada. Ja seda just oma rahva juures näemegi. Kes ajalehtede teateid meie seltskondliku elu kohta maal on jälginud, peab tunnistama, et ulakus kohutaval viisil meie noorsoo hulgas on kasvanud. Harva möödub maal mõni pidu ilma vahejuhtumisteta, mis on tingitud kas üleliigsest joomisest, või lausa toorusest. Nähtavasti on suur ilmasõda ja sellele järgnev revolutsioon esile kutsunud revolutsiooni ka inimese ilmavaates.

Ei hinnata laialistes kihtides enam kuigi kõrgelt vanu eluväärtusi: kohustusetunnet, ausust, sõnapidamist, töökust. Neid on asetanud kaks käesoleva aja ebajumalat: tung kergesti, ilma tõsise tööta rikastuda ja elunautimine.

Imestama paneb kuidas meie inimpõlv otse karjub labase naudingu järele. Kuhu see viib, on käega katsutav, — tühjusesse viib ta. Elutüdimus on meieaja leidus, moodne haigus.

Selge on, et nii see edasi kesta ei või. Peab uuesti äratama meie rahvas usku elu kõrgematesse väärtustesse. Noorsoole tuleb näidata, et tee õnnele ainult töö, huvi ning armastusega tehtud töö kaudu läheb.

Muidu ei suuda meie püsima jääda iseseisva rahvana. Meie noorsugu vajab paremat põhjalikumat kasvatust. Meie kohus on seda temale anda. Önn, et see mõte meil viimasel ajal ikka rohkem ja rohkem läbitungima hakkab.

Tuleb tervitada haridusministeeriumi otsust asetada kasvatulik põhimõtte algkoolis esikohale, samuti kõlblusõpetuse õppekavasse võtmist. Ainult seda tuleb meeles pidada, et paljas morali õpetus vähe kasu toob, kui kool õpilasele võimalusi ei paku kõlbliseks tegutsemiseks.

Kuid küsime, kas suudab algkool, ka kõige ideaalsema korralduse juures, anda noorsoole küllaldast kõlblist kasvatust? Vastus on eitav.

Juba õpilaste vanus on niisugune, et kõrgemad kõlblised ideed temale arusaamatuks osutuvad, teiseks langeb algkooli vanem aste kokku õpilase murdeeaga, kus ta on loid, ükskõikne, täis vastolusid, seega kõige vähem vastuvõtlik kasvatuslikkudele mõjutustele. Ka puutub enamas jaos algkoolis õpetaja õpilasega kokku ainult koolitundidel, kuna suurema jao päevast laps kodus viibib. Kahjuks on meil kodune kasvatus suuremalt jaolt vilets. Vanemad ei tee tihti oma laste kasvatuslega tegemistki, panevad kõik lootused koolile. Tuleb isegi seda ette, et kodu koolile otse vastu töötab.

Nii on küllalt põhjuseid, mis ei lase koolil oma täit kasvatuslikku mõju avaldada, ja õpilane peab lahkuma koolist kaugeltki mitteküllaldase ettevalmistusega elule. Umbes neljandik kõigist algkooli lõpetajaist läheb edasi teistesse koolidesse, kuid suurem hulk pöörab tagasi koju igapäevase töö juure.

Siit pääle on noore inimese arenemine täitsa juhuslikku laadi, õlenedes ümbrusest, kuhu ta satub. Ümbrus aga — oma vanuste ja vähe vanemate kaaslaste seltskond — on kõlblisele arenemisele kõige ebasoodsam, sest suurem osa säärastest noortest on ammu tutvust teinud nii mõningate elupahedega ja kisuavad alla ka üksikuid edasipüüdjaid. Ei kuskil kõlblist tuge ega pidet!

Perevanemad, kes varemalt teatavat kõlblist kohustust

tundsid nende hoole alla usaldatud noorte tegude eest, ei oma meie ajal peaaegu mingisugust mõju noorte kohta. Praegune peremees käsitab oma töolist ainult kui tööjõudu, kuna teenijat peremehega seob ainult töötasu- ning ajaküsimus. Järjekult ka selle, endisel ajal mitte vähese tähtsusega, kasvatustliku teguri on uuem aeg kõrvaldanud.

Sellepärast ongi noorsoo kasvatus pärast kooli üks põleva- maid hariduspoliitilisi päevaküsimusi.

Sel alal on rahvaülikool kahtlemata üks võimsamaid tegu- reid. Rahvaülikool võtab noore inimese oma mõju piirkonda tema arenemise kõige tähtsamal ajajärgul — küpsemise aasta- tes (18—25), kus täielik vaimusünd võib algada.

Nüüd on inimene lapsekestast läbi murdunud, sirutab liik- meid, teritab meeli, et hakata elukäiku täisealisena. Esimest korda kerkivad temal tõsiselt esile suured elu põhiküsimused: inimese ülesannetest elus, olemasolemise väärtusest, elukavast, kuna äsja ärganud uued, senini tundmatud jõud teda meelitavad udustesse kaugustesse. See on rahu otsimiste aeg, ilus, vää- ruslik aeg, kuid ka väga hädaohtlik. Siin vajab inimene kõige rohkem tuge, nõuandjat, kasvatajat ning sõpra.

Rahvaülikool ongi temale selleks toeks, nõuandjaks ning sõbraks tema otsingutel ning rännakutel. Ta viib teda vaimu- ilma avarustesse. Emakeele tundides näitab ta õpilasele eesti keele kaunikõlasust ning ilu, andes ühtlasi kätte abinõu oma mõtteid niihästi suusõnaliselt kui kirjalikult selgelt, arusaadavalt ning puhtalt väljendada.

Kirjandusloos ja rahvaluules viib ta teda rahva hinge, tema rõõmu ning valu tundmisele ja arusaamisele, süven- dades õpilase tundeelu, õpetades teda nutma ning naerma koos oma rahvaga.

Ajaloost peab noorus ära nägema, et meie minevik ei ole olnud muud kui pikk rida võitlusi maa ja vabaduse pärast. Ta peab armastama õppima oma isade kangelaslikku vaimu, nende järeljätmata püüdu elada oma maa paremale tulevikule ja va- jaduse korral tema eest julgesti surma minna. Sädemeke sel- lest esivanemate vaimutulest peab langema ja jäädavalt püsima jääma noorsoo hingesse, teda kihutades võitlusesse eluraskus- tega, selleasemel et nende eest aralt põgeneda. Põllutöö ning kodumajanduse õpetus näitab edasipüüdjale noorele, et temal edasijõudmiseks, kõrgemale järjele tõusmiseks ei ole vaja kodust põgeneda linna või kuhugi Austraaliasse, vaid et ta te- ritatud mõistuse, laiema silmaringi ja tehniliste teadmiste ning

Rahvaülikooli pere kooli III aastapäeval.

oskuste varal just oma kodus, oma isaisade maal endale uue, inimväärilisema kodu võib luua. Siin tuleb käsitöö õpetus veel omalt poolt appi, näidates kätte viisid, kuidas iseenda kätetööga kodu lihtsalt kuid omapäraselt ning maitserikkalt kaunistada võib.

Üldse jookseb rahvakooli ainevalikus ning käsitluses punase lõngana läbi üks mõte: austus meie vanemate maa ja töö vastu, tuline püüd seda maad oma isikliku tööga muuta armsamaks ja ilusamaks.

Kuid, võib olla, veel tähtsam kui õpetus on elu rahvaülikoolis. Rahvaülikool on kõige puhtamal kujul teostanud suure pedagoogi Pestalozzi mõtte, et kool, kui kasvatusasutus, peab omama perekondliku ilme.

Rahvaülikoolis viibivad õpilased kuue kuu jooksul kui perekonnas. Kooli juhataja on õpilastele isaks, tema abikaasa emaks ja õpetajad õdedeks, vendadeks.

Koos töötatakse klassides ja töökodades, koos asutakse lauda, koos arutatakse mitmesuguseid küsimusi, veedetakse vaba aega mängudes ja laulus. Alati kokku puutudes õpilastega märkab õpetaja kergesti nende vead, tehes säälsamas vastavad märkused vigade kõrvaldamiseks.

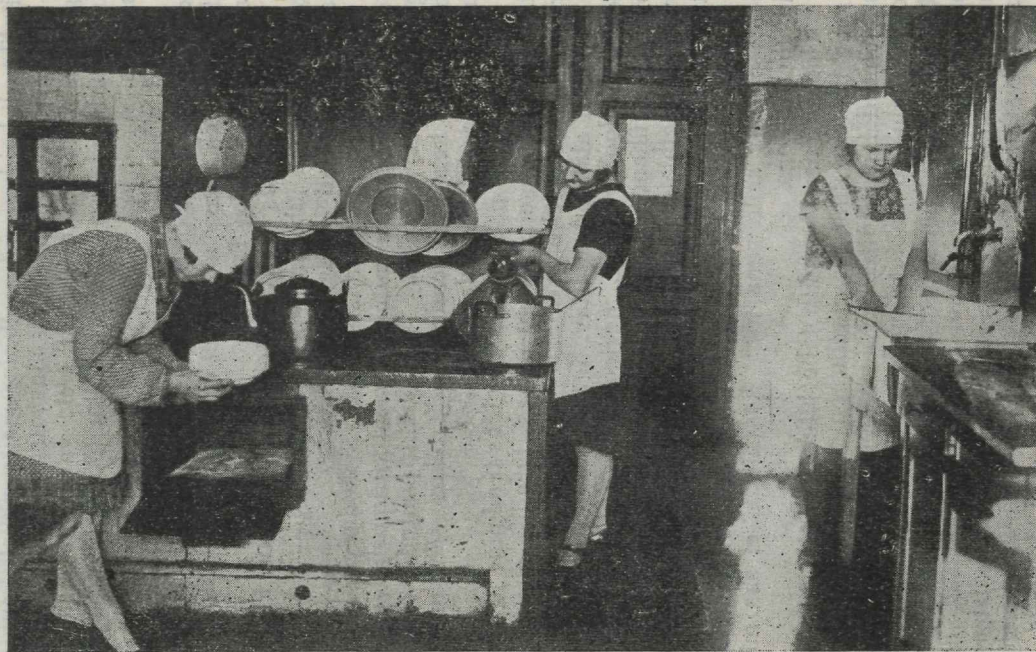
Igal sammul näeb, õpilane kuidas teadmine ja kord ka kõige lihtsama igapäevase toimingu juures tarvilik on, seda muutes kergemaks, otstarvekohasemaks.

Samuti alati edasitõttav, igal silmapilgul midagi huvitavat pakkuv elu loob rõõmsa meeleolu. Ja just see reeglipärane töökas elu ühenduses rõõmsa meeleoluga ja soe perekondlik vahekord õpetajate ning õpilaste vahel ongi kõige võimsam kasvatuslik tegur.

Peaksid kord juba kõik, kel kasvatusesega tegemist, kindlalt meeles pidama selle vana tõe: kasvatada ei saa mitte sõnaga vaid elu ja teoga.

Noores inimeses tekib tahe jätkata seesugust elu ka kodus ja selle ligemas ümbruses, kuhu on terve kooli kestvusel alatasta juhitud tema mõtted. Nii on loota, et rahvaülikooli õpilased koolist saadud juhtmõtetel oma kodudes tööle hakkavad. Kuid mitte üksinda sellega ei piirdu rahvaülikooli mõju, sest kahtlemata avaldavad nad ka, kui seltskonna tegelased oma laiema silmaringi, selgitatud vaate ja rahvusliku mõtteviisiga rahvuskultuuri tõstvat ning süvendavat mõju ka oma ümbrusele.

Et see mitte mõttekujutus ei ole vaid tõelikkus ise, näitab meile rahvaülikoolide lugu Taanis ja Soomes. Taani on esimene riik põllumajandusliku arenemise poolest, põllutöökoolide

Köögirahvas.

poolest ei ole ta aga Eestist mitte palju ees, kuid Taanis on 71 rahvaülikooli, (meil ainult üks), järjekult Taani kõrge põllumajanduslik areng on rahvaülikooli töövili. Et rahvaülikoolide hulk ja põllumajanduslik arenemine käsikäes käib, näitavad väga kujukalt Rootsi haridusnõuniku hra Brüse sõnad: „Meie põllumajandus on kõige rohkem arenenud Skoneni ümbruses, sääl on meil ka kõige rohkem rahvaülikoolisid. Nende mõjul muutuvad inimesed intelligentsemaks, omavad rohkem vaimlisi huviseid, loevad rohkem ajakirju ja raamatuid, on palju ärksamad. Suurem hulk maarahvasaadikuid parlamendis on endised rahvaülikooli õpilased.“*) Mis see näitab?

See ütleb, et ka tegelikule põllumehele ning perenaisele on hädatarvilik laiem üldine haridus ja kõlbline kasvatus.

Nüüd võime ka vastata pääkirjas esitatud küsimusele: Milleks vajame rahvaülikooli?

Meie vajame rahvaülikooli selleks:

1. Et istutada rahva noorsoosse usku elu kõrgematesse väärtustesse, äratada temas töötahet ja kohustavat isamaarastust.
2. Et kõita maanoorsugu tuhande nägemata sidemega eesti talu külge, mille kasvamises ning kauninemises ta näeks oma ülesannet ning eluõnne.
3. Et haritud noorsoo abil muuta maa elu üldse kultuurilisemaks ning ihaldusväärilisemaks.

Eesmärk on kõrge. Rahvaülikool saavutab selle. Ta vajab ainult rahva armastust ja usaldust.

J. Ruus

Virumaa rahvaülikooli juhataja.

Lühike aruanne Virumaa Rahvaülikooli senisest tegevusest.

1. Üldised teated.

Virumaa Rahvaülikool asub looduslikult ilusas Kunda asunduses (2 klm. Kunda raudteejaamast), endises härrastemajas.

Kool algas oma tegevust 1925. a., järjekult töötab juba kolm aastat.

Õppetöö kestvus 6 kuud (1 novembrist 1 maini).

*) Georg Küffer. Auf nordischen Volkshochschulen 1923. lhk. 42.

2. Õppejõud:

Rahvaülikoolil on (ühes juhatajaga) viis õppejõudu järgmiste aineterühmade jaoks: 1. üldised ained. 2. agronoomilised ained. 4. majapidamine ning aiatöö. 4. naiskäsitöö. 5. meeskäsitöö.

3. Õpilased.

Kolme aasta jooksul on rahvaülikoolis käinud 30 mees- ja 103 naisõpilast, kokku 133. Vanuse järele jagunevad õpil. järgmiselt:

16—17 a.	44 õpil.,	umbes	31,5 %
18—25 "	81 "	"	61, "
üle 25 "	8 "	"	6 "
alla 16 "	2 "	"	1,5 "

Kõige vanem rahvaülikooli õpilane oli 31. a., kõige noorem 15 a. Alla 16 a. võetakse rahvaülikooli õpilasi ainult erandiviisi.

Maakondade järele rühmituvad õpilased järgmiselt:

Virumaa	79 õpil.	Läänemaa	4 õpil.
Harjumaa	17 "	Valgamaa	3 "
Pärnumaa	8 "	Võrumaa	2 "
Järvamaa	7 "	Saaremaa	1 "
Viljandimaa	6 "	Välismaa (Soome)	1 "
Tartumaa	5 "		

Nagu ülevaatest näha, ulatab Virumaa rahvaülikooli tegevuspiirkond üle kogu Eesti. Loomulik on, et kaugelt suurema osa õpilasi on andnud Virumaa, kus ju kool asub, ning naabermaa. Huvitav on siiski, et Pärnumaa võrdlemisi rohkem õpilasi on andnud kui lähedamad maakonnad — Järva ja Tartumaa.

Vanemate elukutse järele võib õpilasi järgmiselt rühmitada:

Põllupidajate lapsi	118
Tööliste "	8
Käsitööliste "	5
Haritlaste lapsi	2

Seega on rõhuv enamus õpilasi meie taludest. Kui siia veel juure lisada, et õpilased peaaegu ilma erandita kõik maalt pärit, siis on arusaadav, et Virumaa Rahvaülikooli nimetatakse maa-rahva ülikooliks.

Enamus Rahvaülikooli õpilasist on algkooli haridusega, umbes 40 % kuueklassilise algkooli lõpetanud, teised 3, 4 ja 5 klassi, üksikud on ka keskkoolis käinud.

Hariduse mitmekesisus ei takista õppetööd, sest 1) tulevad rahvaülikooli õppima ikka ärksamad noored inimesed, 2) jaotatakse õpilased neis aineis, mille õpetamine eelteadmisi nõuab, rühmadesse. nii näit. eesti keeles, matemaatikas.

4. **Õppeained.** Rahvaülikoolis õpetatakse järgmisi aineid:

A. Üldhariduslikud:

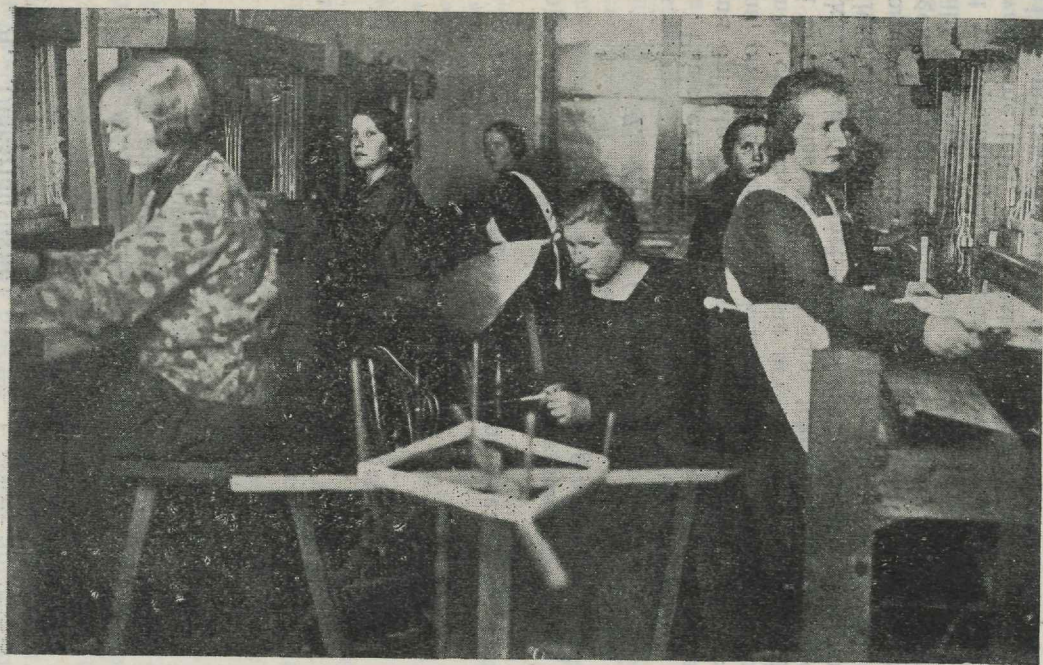
1.	Ajalugu	3 tundi
2.	Rahvaluule	2 "
3.	Eesti kirjandus	3 "
4.	Eesti keeleõpetus	2 "
5.	Usuõpetus	1 "
6.	Looduslugu	2 "
7.	Maateadus	2 "
8.	Tervishoid ja karskusõpetus	2 "
9.	Laulmine	4 "
10.	Võimlemine	3 "
11.	Matemaatika	3 "

Eri- ja oskusained:

1.	Põllumajandus	4 tundi
2.	Karjakasvatus	3 "
3.	Aiatöö	2 "
4.	Kodumajandus	2 "
5.	Ühistegevus ja kodaniku teadus	2 "
6.	Põllumajanduslik arvepidam. ühes kirjavahetuse ning asjatalit. õpetusega	2 "
7.	Käsitöö (eraldi meesõp. ja naisõpil.)	12 "

Pääle eelnimetatud tundide on veel 3 tundi nädalas määratud õpilaste referaatkoosolekutele. Nagu õppeainete loetelust näha, on need õige mitmekesised ja neid on arvult kaunis palju, samuti on ka nädala tundide arv võrdlemisi suur, palju suurem kui üheski teises koolis. Võiks tekkida kahtlus kahes asjas: 1) kas ei vii õppeainete mitmekesisus õpilase tähelepanu laiali, 2) Kas ei ole suur tundide arv (9—10 tundi päevas) õpilastele koormav, sest teistes koolides on õpilastel kõigest 5—6 tundi. Tegelikult ei osutu kumbki kahtlus õigeks. Tõsi küll, et rahvaülikoolis õppeaineid palju on, kuid et ainevalik toimub kindlast vaatepunktist, siis on kõik ained orgaaniliselt seotud, täiendavad teine teist, sest igast aineist on välja valitud see, mida vajab maanoorsugu edurikkaks tööks, maakultuuri tõstmiseks.

Rahvaülikooli õpilasel saab juba õppetöö algul selgeks, et tema end rahvaülikoolis igakülgselt arendama ja täiendama peab,

Naisõpilased käsitööl.

selleks, et oma kodus täie innu, armastuse ning asjatundmisega tööle võiks asuda. Sellelt seisukohalt välja minnes on ka Virumaa Rahvaülikoolis ainete valik toimetatud.

Ajaloo osas on neid päätükke põhjalikumalt käsitletud, mis näitavad meie esivanemate visa võitlust oma maa pärast, olgu need siis võitlused kareda põhjamaa loodusega või võitlused naabritega muistel iseseisvuse ajal ja selle kaotamisel.

Eriline tähelepanu on pühendatud uuemale eesti ajaloole, kus nii selgesti silma paistab meie rahva armastus maa ning vabaduse vastu ja visa töö kätte võidetud maa elamisvääriks muutmises.

Kirjandusloos on allakriipsutatud eriti nende kirjanikkude elu ning toodangut, kelle töödest kõrge kirjandusliku väärtuse juures hõõgub vastu isamaalik tuli, mis sütitab noori (nii näiteks Koidula, Veske, Haava j. t.), samuti need, kelle teosed käsitlevad maa elu (näit. Tamsaare, Roht). Õieti põhjalikult on käsitletud Kalevipoega, mis seniste kogemuste järele eriti näib meeldivat rahvaülikooli noorusele ning on andnud ainet mitmekeelseteks läbirääkimisteks ja kirjalikkudeks töödeks ainet.

Usuõpetuse tundides on juhitud õpilasi vaatlema inimese elu kõrgemate ideede valgusel (Jumal, tõde, õiglus, armastus). Need tunnid, ühes laulutundidega, on ehk kõige armsamad tunnid õpilastele olnud; neist ei tahtnud keegi puududa (olgu neist osavõtmine vabatahtlik), isegi kõõgi korralised naisõpilased püüdsid igal võimalusel neist osa võtta.

Kui eelnimetatud ained on tarvilised maa noorele kui inimesele, siis järgmine rühm aineid on temale tarvilised kui põllu- ning majapidajale. Keskkoha selles rühmas moodustavad põllumajanduslikud ained (põllumajandus, karjakasvatus, aiandus, kodumajandus jne) ja käsitöö.

Põllumajanduslikkudes ainetes on püütud anda kõiki neid teadmisi mis talupidamise praktikas mõõdapääsmatud. Sage-dasti on käsitluse lähtekohaks võetud küsimused, mille lahendusega r.-ü õpilane kodus pole hakkama saanud ja tema lahendust õpetajalt küsib. Ka teised ained (looduslugu, matemaatika, ühistegevus, maateadus) on leidnud põllumehe nõudekohast käsitlust (matemaatika võtab näited ja harjutused tegelikust põllumajandusest, ühistegevuse tundides võetakse kõne alla põllumajanduslik ühistegevus, kuna maateadus vaatleb üksikuid maakondi ja maid Eesti põllumajanduse toodangu, turu ja tarviduse seisukohalt).

Käsitöö (eriti naisk.) seisab Virumaa rahvaülikoolis tähtsal

Meesõpilased käsitööl.

kohal. Temale on määratud ligi veerand kogutundide arvust, nimelt 12 tundi nädalas, seega iga päev 2 tundi. Nais- ning meeskäsitöö jaoks on eriruumid täieliku sisseseadega. Samuti on ka koolil kaks käsitööõpetajat. Käsitöös valitseb sama põhimõte mis teisteski ainetes: valmistatakse seda, mis koduses majapidamises tarvilik, mis koduste abinõudega teha võib, võimalikult kodusest materjalist; meeskäsitöös: toolid, lauad, kapid, voodid, aknaraamid, mesipuud jne., naiskäsitöös: kudumistööd, nagu vaibad, laudlinad, linikud, aknariided, kleidiriided jne. Üldse on naisõpilased kudunud kolme aasta jooksul 1270 küünart kangast ja valmistanud 605 muud naiskäsitöö eset. Telgedel on näidatud 21 kudumisviisi. Käsitöös on suurt rõhku pandud eestipärasele stiilile.

Lõpuks mõni sõna n. n. referaatkoosolekutest. Neid peeti möödunud kooliaastal nädalas kaks. Sää1 esinevad õpilased kordamööda enese poolt valmistatud ettekannetega, mille aine kas õpilase enese valitud, või õpetaja poolt antud. Ettekandele järgnevad läbirääkimised, millest osa võtavad ka kõik rahvaülikooli õpetajad. Neid koosolekuid juhatavad õpilased järgimööda, samuti ka protokolleerivad. Koosolekute eesmärk on õpetada noori inimesi oma mõtteid arusaadavalt, selgelt ja lühidalt väljendama, koosolekut juhatama ning protokollu kirjutama. Koosoleku lõpul või ühel lähematest tundidest teeb koolijuhataja märkusi koosoleku juhatamise kui ka läbirääkimiste kohta, samuti vaatab läbi ja parandab protokollu. Kogemus näitab, et need koosolekud õpilasi palju arendavad, niihästi mõtete väljendamises, kui ka koosoleku juhatamises ning protokollu kirjutamises. Õpilased võtavad neist suure huviga osa.

Sellest ülevaatest on näha, et ei ole põhjust karta, nagu takistaks suur õppeainete hulk õpilase mõtteid koondamast. Ei — kõik ained suunduvad ühte punkti: e e s t i k o d u.

Teine kartus, nagu oleks suur tundide arv õpilastele koormav, osutub lähemal vaatlusel ka üleliigseks. Et õpilased kõik kooli ühiskorterites elavad, on võimalik tundisid pidada ka pääle lõunat, nii kestab rahvaülikoolis töö hommiku kella 8 kuni õhtu kella 7-ni. Teiseks vahelduvad teoreetilised tunnid praktilistega, mida rahvaülikoolis õige palju on; see teeb töö mitmekesisemaks ja kergemaks, kolmandaks ei ole rahvaülikooli õpilastel n. n. „numbriteärevust“, mis teistes koolides omajagu kurnavalt mõjub õpilastele. Ka ei ole rahvaülikooli õpilasel tundide vastu valmistamist tavalises mõttes, sest suurem hulk tööd tehtakse tundides. Meie arvame, et ei olegi soovitav õppivale noorsoole

liigpalju vaba aega jätta, mida ta ehk ei oskagi kuigi otstarbekohaselt ära kasutada. Rahvaülikool just õpetab teda pea iga minutit kasuliku ning ühtlasi huvitava tööga täitma. Sest meie oleme veendunud, et 8 tunnilise tööpäevaga maapidaja läbi ei tule. Kes tahab edasi jõuda, peab palju rohkem töötama. See tuleb noorsoole aegsasti selgeks teha.

Töö ei tohi ainult koormavaks muutuda, ja otstarbekohase korralduse juures ei saagi ta selleks, nagu näitab ka rahvaülikooli kogemus.

Kuigi rahvaülikooli iga alles lühike, on ta suutnud saada siiski kaunis laialdase tähelepanu osaliseks. Seda näitab kujukalt kooli külaliste-raamat. Umbes nelisada nime kaunistavad ta lehekülgi. Külastajate hulgas leidub esindajaid õige mitmesugustest kutsetest, esikohal muidugi — haritlased õpetajad, üliõpilased jne. Ei puudu ka kõrgemad riigiametnikud ja vaimulikud.

Külaliste hulgas on kaunike kogu välismailt, eriti Soomest, Rootsist, Saksamaalt ja isegi Ameerikast.

Sellepääle vaatamata võib kohata sagedasti inimesi isegi lähemast ümbrusest, kes rahvaülikoolist veel midagi ei tea. On vaja veel tublisti selgitustööd teha. Seda tööd lähemas ümbruses on püüdnud rahvaülikool jõudumööda ka möödunud aastal teha. On korraldatud terve rida kõne-koosolekuid, kus rahvaülikooli õppejõud on esinenud kõnedega üldhariduslike kude ning põllumajandusesse puutuvate küsimuste kohta (niisuguseid kõnesid peeti möödunud aastal 12).

Samuti korraldati kolm kursust: näitekunsti kursus hra Rix Kuljuse juhatusel, millest osavõtjaid oli 50 ümber, majapidamise kursus perenaistele instruktor Tamjärve juhatusel 55 osavõtjaga (jatkuvad veel käesoleval sügisel) ja aianduse kursus instruktorite Ed. Taska ja A. Lange juhatusel, millest võttis osa 22 isikut.

Käesoleval aastal tehtakse algust põllumajandusliku nõuande korraldamisega.

Nii tootab Virumaa Rahvaülikool ka oma lähemale ümbrusele saada tõsiseks kultuuri keskkohaks.

Rahvaülikool põllumajanduse arendajana.

Maades, kus kliimaatilised tingimused ja mullastiku olud lubavad, on põllumajandus rahva peatööstusalaks. Neis riikides on maalelav põlduhariv rahvas riigi algjõuks. Mitmed riik-

gid on põllumajanduse arenemisega tõusnud kõrgele kultuuriliselt, kui ka majandusliku jõukuse poolest. Neis riikides on arusaamisele jõutud, et põllumajanduslik areng on tingitud põllumehe vaimlisest arenemisest ja on püütud siis kõigiti põllumehe arenemisele kaasa aidata, asutades ja kättesaadavaks tehes üldhariduslikke kui ka põllutöökoole.

Eriti arenenud on põllumajandus Põhja-Euroopa riikes: Taanis, Rootsis ja Soomes, kus harilikkude põllutöökoolide kõrval leiame veel isesuguse kooli tüüpi -- rahvaülikooli. Et rahvaülikoolid põllumajanduse arenemiseks kaasa on aidanud, võime järeldada sellest, et selle kooli tüübi tekkimisega algas kiire põllumajanduse arenemine mainitud riikes.

Mis vahe on siis põllutöökooli ja rahvaülikooli vahel? Põllutöökoolid annavad õpilastele ainult teoreetilisi teadmisi ja praktilisi oskusi põllutöös, ning õpilased tunnevad tööks sundust õpitud aine vastamises ning tunnistuse saamises. Rahvaülikooli tulevad aga juba vanemad inimesed, kel igapäevase töö juures tekkinud lahendamatu küsimusi, ning selle tõttu muutub õpetegevus elulisemaks ja mõjuvamaks. Peale teoreetiliste ja praktiliste teadmiste pannakse rõhku õpilaste iseseisvale mõtletegevusele, igakülgsale arenemisele ja kirjanduse tarvitamise oskusele. Õppetöö ei piirdu ainult Rahvaülikoolis viibimise ajaga, vaid siin pannakse ainult alus, antakse juhtnöörid kätte, näidatakse tee, ja pöördudes tagasi kodudesse arendab end inimene edasi kirjanduse kaudu, jäädes alalise ühendusse rahvaülikooliga. Sarnaselt arenenud, laia silmaringiga, mõtleja inimene oskab põllumajanduses ära kasutada ümbritsevat loodust, geograafilist, kliimatilist ja üldmajanduslist seisukorda, ning seeläbi kasvab ja mitmekesistub põllumehe toodang -- tagajärjeks üldine põllumajanduse arenemine.

Ka Eesti on põllumajanduslik riik, kelle saatus ja rahvaüldõnn oleneb maa harijast, kes igapäevases töös ettetulevaid nähtusi oskab mõistuse abil selgitada. Ja sellepärast ei pääse meie oma põllumajanduse kultuuri tõstmises sellest mööda, mida teised põhjamaa väikerahvad kasutavad -- rahvaülikoolist.

9. juulil 1928. a.

Ev. Tamm

Virumaa rahvaülikooli agronoom.

Kaunistamisest.

Inimese loov vaim ei rahuldu mitte üksi kunstiteoste loomisega, vaid ta tungib ka igapäevasesse ellu, avaldades siin loovas käsitöös, see on, ilustavas kunstis.

Loovat käsitööd hindab inimene eriti neil aladel, kus otsitakse omapärasust ja kus tahetakse oma isikut eraldada üldsusest, see oleks, riietuses ja kodukaunistamises.

Omapärase lihtsa aga maitserikka tikandusega riie oli enne, on praegu ja jääb tulevikus naise uhkuseks. Veel enam kui riietuses on tähtis naiskäsitöö tubade sisseseadmises ja kaunistamises — vaibad, eesriided, sohvapadjad j. m. on esemed, mis annavad meie tubadele kodukuse ja mugavuse. Enese valmistatud käsitöö, eriti toa ilustusena, on rohkem kui harilik ilustus, see on osa loojast, sest on ju iga töö teatud läbielamus, kuhu tegija osa oma iseloomust paigutab.

Ei taha siin öelda, et meie kodudes ilu ja kodust tunnet saavutame ainult mõne laudlina või vaiba kaudu. Need üksikud, osalt praktilise, osalt kaunistava otstarbega asjad ei suuda ilu luua seal, kus puudub muu toa sisustus ja kord, ainult ühendatult suudavad nad maitset ja ilutunnet rahuldada. Kui meile on ette heidetud meie toa ilu ning puhtuse puudust, siis ei ole see põhjendamata. Võib olla oleme pärandanud oma esivanematelt, kellel puudus võimalus oma suitsutares tarvitada mingisugust kaunistust, selle ükskõiksuse oma kodukaunistamisel.

Meie naistel, kelle kätes seisab meie kodu kultuur, ei puudu kaunistamiseks head tahtmist; kui neile võimaldatakse sellekohaseid teadmisi ja näpunäiteid, siis on kohe näha silmapaistvaid tagajärgi.

Ilusa kodu loomiseks ei ole tarvis nii palju kalleid ega toredaid asju, kui arendatud maitset, arusaamist ilust, puhtust ja korralikkust ja veel enam — armastust kodu vastu.

Naiskäsitöös esinevad peaaesjalikult kaks käsitöö ala — õmblemine ja kudumine. Viimane on iseäranis maal kodukäsitöödest üks tähtsamatest ja kasulikkumatest. Kui oskust on, võidakse kodusest materjalist kõiki tarvisminevaid kudumistöid valmistada, mis kaunistavad kodu ja on ühtlasi ka eestipärased. Ka rahvuslikud kudumistööd on küllalt huvitavad, et neist eeskuju võtta. Ise luua ja valmistada midagi ilusat sünnitab rõõmu ja tõstab enesetunnet. Ilustades oma tööga kodu ja ümbrust, arendame esteetilist kultuuri ja seda on meil tarvis.

Virumaa Rahvaülikool on oma eesmärgiks seadnud — levitada töökust, maitset ja armastust omapärase kodukäsitöö vastu rahva hulgas, sellepärast on õppekavas selle ainele ka tähtis koht antud.

8. juulil 1928. a.

Marta Roobere

Virumaa rahvaülikooli naiskäsitöö õpetaja.

Rahvaülikoolile.

Meil elus on päivi, mis ununevad mälestusist nende möödumisel. Ent on ka päevi, mis jäävad hinge selge tähena püsima ja ei kao säält kunagi! Mälestus neist päivist on püha, on toeks elu raskeil silmapilkel!

Sarnased olid päikeseküllased, viljarikkad ajad meil Rahvaülikoolis. Ei viinud meid sinna kellegi sundimine ei ka mõteveeta aega kuidagi kergemalt. Oli tung millegi ilusa järgi. Me lootsime seda leida — ja leidsime. Me teine kodu on Rahvaülikool, see vaim, mis valitsemas sääil, emaks meile! Kui ema, andis ta meile eluteele kaasa uhked, tugevad mõtted. Õpetas meid looma sõnadest tegusid. Andis meile oma soojast rinnast igale südamekse kaasa. Ja meie kaunis kohus on seda hoida alles eluteel. Jagada seda soojust ka oma ligemistele, kel pole õnneks antud saada Rahvaülikooli lapsiks. Niipalju on meie kodudes veel puudusi. Loomes ilusaks, mis inetu. Teeme tugevaks kodud, siis kindlustame sellega ühtlasi kogu kodumaad. Meid tiivustab tööl näha emakse- Rahvaülikooli silmis hääkskiitvat ilmet. Ei soovi ta meilt ju muud tänu, kui näha, et kannab ta külv hääd vilja. Ja kui meiegi, tema lapsed, lõpetame elutee — tulevad uued jälle, kes loovad sidet, kes sõtsiks ja velleks üle maa. Kes sirutavad ühtlustundes käed, et olla tugevad jäädvalt.

End. õpilane L. Rumvolt.

Virumaa rahvaülikooli õpilased 1925—1928 a.

1. Traksi, Saide	Järvam., Nõmküla v.
2. Kübarsepp, Heinrich	Virum., Undla v.
3. Stern, Aliide	Virum., Undla v.
4. Kruustop, Helene	Virum., Undla v.

5.	Thar, Meeta	Pärnum. Abja-Paluoja alev
6.	Mikker, Ilmar	Virum. Kunda-Malla v.
7.	Reiman, Maria	Pärnum. Jõõpere v.
8.	Proosa, Amanda	Viljandim. Pajusi v.
9.	Laast, Lisette	Virum. Saksi v.
10.	Viikmann, Heleene	Virum. Vao v.
11.	Ruuben, Amilda	Virum. Tudolinna v.
12.	Grünfeldt, Ferdinand	Virum. Rakvere v.
13.	Pöld, Otto	Virum. Püssi v.
14.	Tropp, Bertha	Virum. Vao v.
15.	Töld, Helmi	Virum. Aaspere v.
16.	Lepik, Linda	Viljandim. Võisiku v.
17.	Vellau, Artur	Harjum. Kõnnu v.
18.	Rästas, Anna	Valgam. Karula v.
19.	Sivadi, Aino	Virum. Kunda-Malla v.
20.	Reinson, Marta	Harjum. Kodasu v.
21.	Mäe, Aliise	Virum. Kunda-Malla v.
22.	Kallip, Aliise	Virum. Kunda-Malla v.
23.	Maalberg, Anette	Jävam. Ambla v.
24.	Jurtom, Alma	Virum. Kunda-Malla v.
25.	Peters, Benita	Järvam. Alliku v.
26.	Lustberg, Olga	Harjum. Kodasu v.
27.	Rosenberg, Marie	Tartum. Avinurme v.
28.	Slutin, Veera	Virum. Kunda-Malla v.
29.	Liliental, Ida	Virum. Vao v.
30.	Lengolt, Eliisabeth	Läänem. Märjamaa alev.
31.	Ehrenberg, Marie	Virum. Haljala v.
32.	Parv, August	Virum. Kunda-Malla v.
33.	Veisbach, Emma	Järvam. Tapa linn.
34.	Mäe, Arnold	Virum. Küti v.
35.	Steinberg, Johannes	Virum. Küti v.
36.	Krüün, Elsa	Virum. Küti v.
37.	Prümmel, Jakob	Harjum. Kolga v.
38.	Uudam, Nikolai	Virum. Kunda-Malla v.
39.	Veit, Amaalie	Virum. Rakvere v.
40.	Mäepeal, Hugo	Virum. Rägavere v.
41.	Piik, Voldemar	Virum. Vaivara v.
42.	Muda, Eba	Virum. Lüganuse v.
43.	Vorsmann, Adele	Virum. Kunda alev.
44.	Pilden, Alma	Virum. Kunda alev.
45.	Rottmann, Ella	Virum. Kunda-Malla v.
46.	Rebane, Margaretha	Harjum. Kõnnu v.

47. Töld, Hermiine	Virum. Kunda-Malla v.
48. Sild, Rosalie	Tartum. Aru v.
49. Neudorf, Olga	Virum. Kalvi v.
50. Jürisson, Salme	Pärnum. Vana Vändra v.
51. Toomasson, Martha	Pärnum. Vana Vändra v.
52. Nilk, Karl	Harjum. Keila v.
53. Org, Klaara	Tartum. Rasina v.
54. Veemann, Heleene	Virum. Kunda alev.
55. Saar, Jaagup	Saarem. Laimjala v.
56. Kõkk, Emilie	Viljandim. Adavere v.
57. Kala, Helmi	Järv. Albu v.
58. Poomann, Hilda	Virum. Kunda-Malla v.
59. Klaamann, Gerda	Virum. Kunda-Malla v.
60. Böökler, Elviine	Virum. Kunda-Malla v.
61. Raam, Olga	Virum. Kunda-Malla v.
62. Tisler, Aliise	Virum. Kunda-Malla v.
63. Aam, Helmi	Virum. Kunda alev.
64. Tukka, Julie	Virum. Kunda-Malla v.
65. Vall, Hilda	Virum. Kunda-Malla v.
66. Kruusbart, Karl	Virum. Vao v.
67. Uustalu, Milde	Virum. Kunda-Malla v.
68. Isküll, Leonhard	Virum. Maidla v.
69. Kaeli, Linda	Järvam. Albu v.
70. Kaupmees, Helmi	Virum. Illuka v.
71. Madisson, Marie	Pärnum. Koonga v.
72. Jalakas, Vilhelmiine	Virum. Palmse v.
73. Tuudak, Marie	Viljandim. Soosaare v.
74. Pihlakas, Marie	Harjum. Kodasu v.
75. Kähs, Johanna	Viljandim. Taevere v.
76. Kõrvits, Aliide	Virum. Kunda-Malla v.
77. Strömberg, Albert	Virum. Küti v.
78. Pihlau, Lilli	Valgam. Keeni v.
79. Reinmann, Johannes	Virum. Sõmeru v.
80. Embach, Asta	Virum. Kunda alev.
81. Vaatsepp, Ida	Virum. Kohtla-Järve v.
82. Nuiamäe, Harald	Järvam. Albu v.
83. Kööp, Hermann	Harjum. Rae v.
84. Trankmann, Adele	Virum. Pada v.
85. Lipert, Amalie	Pärnum. Abja v.
86. Lilienblatt, Ernst	Pärnum. Jäärja v.
87. Piik, Pauline	Virum. Vaivara v.
88. Kirsberg, Melanie	Valgam. Sangaste v.

89. Eeir, Ervin	Pärnum. Uue-Vändra v.
90. Stein, Meeta	Virum. Undla v.
91. Laks, Helmi	Virum. Saksi v.
92. Mikker, Amalie	Virum. Kunda alev.
93. Tepumees, Alma	Virum. Paasvere v.
94. Oit, Hilja	Harjum. Nõmme alev.
95. Varma, Eliisabeth	Harjum. Kõnnu v.
96. Kustavson, Anna	Virum. Pada v.
97. Aver, Heleene	Virum. Pada v.
98. Piibemann, Anna	Harjum. Kõnnu v.
99. Trubok, August	Virum. Aaspere v.
100. Toming, Olga	Virum. Aaspere v.
101. Lepik, Leida	Virum. Varangu v.
102. Aadli, Ludmilla	Harjum. Nõmme alev.
103. Tosmann, Elfriede	Virum. Rägavere v.
104. Palla, Hilda	Tartum. Vana-Kuuste v.
105. Siimon, Aliine	Harjum. Tallinn.
106. Selgis, Amanda	Tartum. Kuremaa v.
107. Kiidelmann, Helga	Virum. Kunda alev.
108. Varma, Hilda	Soome Borgä.
109. Treimuth, Hans	Virum. Undla v.
110. Prisko, Karl	Võrum. Urvaste v.
111. Steinpilm, Eduard	Harjum. Kuimetsa v.
112. Pihlak, Karl	Tartum. Kaarepera v.
113. Einberg, Paul	Harjum. Alavere v.
114. Perk, Erna	Virum. Kolga v.
115. Ahse, Bruno	Virum. Tudolinna v.
116. Tetlov, Liidia	Virum. Iisaku v.
117. Kask, Hilda	Virum. Iisaku v.
118. Purk, Antonie	Virum. Vao v.
119. Reim, Adelheid	Võrum. Räpina v.
120. Rumvolt, Liidia	Viljandim. Umbusi v.
121. Olei, August	Virum. Iisaku v.
122. Petti, Eduard	Virum. Venevere v.
123. Tamm, Agnes	Virum. Sõmeru v.
124. Jürna, Johannes	Virum. Roela v.
125. Graumann, Mihkel	Läänem. Paaderma v.
126. Thomson, Berta	Läänem. Vaikna v.
127. Treimann, Helmi	Läänem. Sinalepa v.
128. Maalberg, Klaara	Harjum. Kolga v.
129. Pohla, Ida	Virum. Sõmeru v.
130. Brandt, Salme	Virum. Vaivara v.

561. (25. VII. 28)

Sf
~~13515~~
A 12462:12

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Z-228187